herpy

GEKKOER

# *Uroplatus phantasticus*

En liten, nattaktiv bladhalegekko fra Madagaskars regnskoger, hvis flate, hakkete hale ligner et visnet blad. Den er en mester i kamuflasje og et av de mest bemerkelsesverdige terrariedyrene, men den er sart og krever kjølige netter, høy luftfuktighet og en erfaren oppdretter.

Familie: Gekkonidae  Engelsk: Satanic leaf-tailed gecko  Tidligere navn: *Uroplates phantasticus; Uroplatus schneideri*
Publisert 14. november 2026

**FAKTABOKS**

### DYRET

| | |
|---|---|
| Voksenstørrelse | **5-8 cm**<br>snute-kloakk-lengde |
| Levealder | **6-10 år** |
| Aktiv | **Om natten** |
| Levevis | **Trelevende** |
| Biotop | **Regnskog og fjellskog** |
| Vanskelighetsgrad | **Erfaren** |

### STELL

| | |
|---|---|
| Min. terrarium | **30 × 30 × 45 cm**<br>L × B × H for 1 voksent dyr |
| Temperatur, dag | **21-25 °C** |
| Temperatur, natt | **15-18 °C** |
| Luftfuktighet | **60-100 %** |
| UVB | **Valgfritt**<br>Ferguson-sone 1 |
| Kosthold | **Insekter** |
| Holdes | **Alene, parvis eller én hann med flere hunner** |

### AVL

| | |
|---|---|
| Formering | **Eggleggende** |
| Kullstørrelse | **2 egg** |
| Kull per år | **2-5** |
| Inkubasjon | **67-130 dager**<br>ved 20-25 °C |

### VERN OG PAPIRER

| | |
|---|---|
| CITES | **Liste II** |
| EU-vedlegg | **Vedlegg B** |
| IUCN | **Livskraftig (LC)** |

## Om arten

*Uroplatus phantasticus* har hornlignende skjell over øynene, og artsnavnet betyr rett og slett den fantastiske. Halen er flat og kantete og ligner et halvt nedbrutt blad med hakk og flekker, og kroppen er dekket av små pigger. George Albert Boulenger beskrev arten i 1888.

Kamuflasjen er dens styrke. Om dagen sitter den på en kvist eller stamme, ofte med hodet ned og kroppen presset flatt inn mot underlaget. Fargen er brun, grå, oliven eller rødlig, noen ganger med lilla eller gule toner, og tegningen etterligner bark, mose og visne blader. Hunnene har ofte en lys midtstripe som midtribben på et blad. Virker ikke kamuflasjen, sperrer gekkoen opp gapet, lager truende lyder og kan til slutt kaste halen. Halen vokser ut igjen, men sjelden i sin gamle form.

Voksne dyr måler 5-8 cm fra snute til kloakk og typisk 7-10 cm med hale. Arten hører til den lille *Uroplatus ebenaui*-gruppen og har i en periode vært regnet som samme art som *U. ebenaui*. Genetiske undersøkelser har siden vist at gruppen rommer flere arter enn tidligere antatt, og flere nye er beskrevet fra det nordlige Madagaskar. Eldre opplysninger kan derfor handle om beslektede arter.

Det er et stille dyr som er til for å se på og ikke for å håndtere. Det krever erfaring med kjølige, fuktige og godt ventilerte terrarier og er ikke en art for nybegynnere.

## Utbredelse og leveområde

Arten finnes bare på Madagaskar, i regnskogene i den sentrale og sørøstlige delen av det østlige beltet. De best kjente lokalitetene er Andasibe (Perinet) i øst og Ranomafana lenger sør, og det finnes spredte angivelser fra skogene mellom og sør for dem.

Eldre angivelser fra det nordlige Madagaskar, f.eks. Marojejy, Tsaratanana og Anjanaharibe, hører etter nyere genetiske undersøkelser sannsynligvis til andre, nært beslektede arter. Det gjelder bl.a. den større *Uroplatus finaritra*, som ble beskrevet fra Marojejy i 2019. Kartet viser derfor bare den sentrale og sørøstlige delen. Arten er vurdert som livskraftig, men innsamling til dyrehandelen og avskoging er de største truslene.

> **Naturlig utbredelse:** Madagaskar.

### LEVEOMRÅDE

Gekkoen lever i urørt og eldre gjenvokst fuktig skog fra omkring 400 til 1.300 meters høyde. Den holder til i den lave vegetasjonen og småkrattet, der den hviler på tynne grener og stammer, ofte bare noen få meter over skogbunnen. Om natten jakter den på insekter og andre smådyr.

Klimaet er fuktig og kjølig sammenlignet med lavlandets regnskog. Om dagen er det typisk 20-25 °C, og om natten kan temperaturen falle til under 15 °C, særlig i høyden og i den kjølige tiden. Regntiden ligger i den sørlige halvkulens sommer, og i den tørre og kjølige tiden er dyrene mindre aktive. Arten tåler ikke at skogen felles eller tynnes ut.

## Stell

### TERRARIET

Et voksent dyr kan holdes i et høyt terrarium på minst 30 × 30 × 45 cm (lengde × bredde × høyde). Et par eller en hann med et par hunner må ha minst 40 × 40 × 60 cm, og mer plass er nesten alltid bedre. Ventilasjonen må være god, helst med nett både øverst og nederst. Unger klarer seg best i en liten faunaboks, der de lett finner fôret.

Innred med mange tynne og skrå grener, korkbark på bakveggen og masse blader fra levende eller kunstige planter. Gekkoen foretrekker tynne kvister og tett vegetasjon fremfor tykke stammer, og den må ha mange steder der den kan sitte stille og kamuflert.

Som bunnsubstrat fungerer 5-7 cm fuktig kokosmold, sphagnum eller jord uten gjødsel, gjerne med et lag tørre blader øverst og spretthaler og bænkebitere som ryddemannskap. Fjern avføring og fôrrester jevnlig.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

### TEMPERATUR

Arten tåler varme svært dårlig. Om dagen skal temperaturen ligge på 21-25 °C, og om natten skal den falle til 15-18 °C. Det tydelige fallet om natten er en viktig del av dyrets rytme.

Det skal ikke være varmelampe eller varmeflekk. Allerede 27 °C kan være farlig, og lengre tid ved høyere temperatur kan drepe dyret. Plasser derfor terrariet kjølig, aldri i sol eller ved en radiator, og hold øye med temperaturen på varme sommerdager. Et dyr som sitter med åpen munn eller henger slapt, har ofte for varmt.

Om vinteren får dyrene en kjølig hvileperiode med omkring 20-21 °C om dagen og 16-18 °C om natten, se avsnittet om paring. Mål alltid med et digitalt termometer både øverst og nederst.

### LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal variere som i regnskogen: høy om natten, opp mot 90-100 %, og lavere om dagen, ned mot 60 %. Spray grundig med vann ved romtemperatur om kvelden, rett før lyset slukkes, og gjerne lett igjen om morgenen. Gekkoen drikker dråper fra bladene, så de to sprøytingene er viktige. I løpet av dagen skal terrariet tørke delvis opp, for konstant våte forhold uten luftskifte gir sopp og luftveisinfeksjoner.

Bruk bløtt vann eller osmosevann hvis springvannet er hardt, slik at det ikke kommer kalkflekker på ruter og blader. En vannskål er ikke nødvendig. Et hygrometer viser om rytmen holder.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

### LYS OG UVB

Arten er nattaktiv og kan leve uten UVB når fôret er strødd med D3-vitamin. Likevel brukes ofte et svakt UVB-rør for skyggedyr (Ferguson-sone 1), f.eks. et T5-rør på 5 %, som lyser på en del av terrariet og etterlater rikelig med skygge. Det er særlig en fordel for avlsdyr. Det må ikke sitte glass eller plast mellom røret og dyret, fordi det stopper UVB-strålingen.

Ha lyset på 10-12 timer om dagen, styrt av en tidsbryter. Bruk ikke varme spotlamper, og hold terrariet mørkt om natten.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

### FÔRING

Gekkoen lever av levende insekter, som den jakter på om natten. Gi små sirisser, gresshopper, kakerlakker, fluer og lignende som er mindre enn avstanden mellom dyrets øyne. Voksne dyr får 3-5 insekter hver andre eller tredje dag, unger mindre porsjoner oftere. Fôr om kvelden, og fjern insekter som ikke blir spist.

Fôr insektene godt et døgn eller to før, og strø kalk over dem. Bruker du UVB, skal kalken være uten D3, ellers med D3. Gi dessuten et multivitaminpulver hver eller annenhver uke.

Avlshunnene kan med fordel få 60-80 % av fôret som små, tynnskallede snegler. Det gir kalkrike, sunne egg og sterkere unger. Unger og nyinnkjøpte dyr kan være kresne, så ha tålmodighet og hold øye med vekten.

### ATFERD OG HÅNDTERING

Gekkoen er et stille, hemmelighetsfullt dyr som sitter ubevegelig og kamuflert hele dagen og først blir aktiv når det er mørkt. Den skal bare håndteres når det er nødvendig, fordi stress og varmen fra hånden kan skade den. Blir den redd, sperrer den opp gapet og kan kaste halen. Ta aldri tak i halen.

Hanner må aldri holdes sammen. En hann kan holdes med én eller flere hunner, men han kan stresse dem, og i avlssesongen kan han utmatte seg selv. Derfor holdes dyrene ofte hver for seg utenom avlssesongen. Sørg alltid for rikelig med skjul og tett beplantning.

## Avl

### KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannene kjennes på de to bulene ved halerota, der hemipenis sitter, og de blir synlige fra omkring seks måneders alder. Hannenes hale har ofte flere hakk som får den til å ligne et spist blad, mens hunnene er mer ensfarget og ofte har en lys midtstripe. Det finnes ingen pålitelige tall for når arten blir kjønnsmoden. Sett bare hunner i avl når de er fullvokste og i god kondisjon.

### PARRING

Avlen settes i gang av en kjølig vinterhvile med omkring 20-21 °C om dagen og 16-18 °C om natten. Det er viktig at hvilen verken er for kort eller for lang, og at man holder øye med dyrenes tilstand underveis. Etter hvilen heves temperaturen igjen, og hunnene får rikelig med fôr, gjerne små snegler.

En hann kan settes til en gruppe hunner. Hannen vil pare seg hele tiden og kan bli så utmattet at han dør. Derfor tar de ham ut senest tre dager etter at en hunn har lagt egg, uansett om eggene er befruktede.

### EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger som regel to runde, hvite egg om gangen. Det går i gjennomsnitt 34 dager mellom to kull (12-64 dager, oppgjort for 119 hunner). Det blir typisk 2-5 kull i en sesong, og enkelte hunner har lagt opptil 7. I naturen legges eggene i løvet på skogbunnen ved regntidens begynnelse.

Gi hunnen en eggleggingskasse eller et hjørne med et par centimeter fuktig sphagnum under tørre blader. Hunner som får for lite kalk, svekkes og legger egg med tynt skall. Stopp avlen hvis en hunn går ned i vekt.

### INKUBASJON

Flytt eggene forsiktig over i en liten boks med fuktig, men ikke vått substrat, f.eks. perlitt, vermikulitt eller Seramis. Eggene må ikke snus eller ligge i vann, og luftfuktigheten i boksen må være over 70 %.

Ved 24-25 °C om dagen og 20-21 °C om natten er den gjennomsnittlige inkubasjonstiden 94 dager (67-130 dager). Ved konstant omkring 20 °C tar det lengst tid, og andre angivelser ligger typisk på 90-120 dager. Hold temperaturen under 25 °C.

### OPPDRETT AV UNGER

Ungene er små og må ha fuktige omgivelser og mange skjul. Sett dem i en liten, høy faunaboks med tørkepapir eller sphagnum, tynne grener og blader, og spray daglig. Det finnes ingen pålitelige tall for vekten ved klekkingen.

Gi små insekter som bananfluer, små sirisser og spretthaler, med kalk strødd over, annenhver dag. Hold ungene enkeltvis, og vei dem jevnlig. De må ha de samme kjølige nettene som de voksne og beskyttes mot varme.

## Helse og vanlige feil

Arten er sart, og de fleste problemene skyldes for mye varme, feil luftfuktighet eller feil fôr. De typiske feilene er:

- Overoppheting. Allerede omkring 27 °C kan være farlig. Hold terrariet kjølig og godt ventilert.
- For lite kalk og D3-vitamin, som gir bløte kjever, krumme lemmer og skjelving. Avlshunner er mest utsatt. Strø kalk over fôret, og vurder UVB.
- Konstant våte forhold uten luftskifte, som gir sopp, bakterieinfeksjoner og luftveisinfeksjoner.
- Uttørking hvis dyret ikke kan drikke dråper fra bladene. Spray morgen og kveld.
- Stress ved håndtering, flytting eller for tett kontakt med andre dyr.
- Tapt hale, som sjelden vokser pent ut igjen.

Det finnes bare lite dyrlegelitteratur om arten. Søk en dyrlege med erfaring med krypdyr hvis gekkoen går ned i vekt, slutter å spise, sitter med åpen munn eller virker slapp.

### Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.